

БҮГІНГІНІҢ БАС ТАҚЫРЫБЫ

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ЖОҒАРҒЫ СОТ ТӨРАҒАСЫН ҚАБЫЛДАДЫ

ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВ ЖОҒАРҒЫ СОТ ТӨРАҒАСЫНЫҢ ЕЛІМІЗДЕГІ СОТ ТӨРЕЛІГІНІҢ ҚАЗІРГІ АХУАЛЫ ТУРАЛЫ БАЯНДАМАСЫН ТЫҢДАДЫ.

Жақып Асанов қылмыстық процесте ауыр және аса ауыр қылмыстар бойынша ақтау үкімдерінің саны 7 есе артқанын жеткізді. Құқық қорғау органдары қамауға алуға қатысты әрбір бесінші іске санкция ала алмаған. Әрбір үшінші шағым бойынша соттар тергеушілер мен прокурорлардың әрекеттерін заңсыз деп таныған.

Президентке азаматтық даулар бойынша жұмыс тәсілінің өзгергені баяндалды. Соттар әкімдіктермен бірлесіп, дауларды шешудің соттан тыс институттарын дамытып келеді. Даусыз талап-арыздар нотариустарға берілген және арбитраждардың, медиаторлардың, заң консультанттары мен еңбек инспекторларының құзыреттері кеңейтілген. Нәтижесінде, 4 жыл ішінде сотқа түсетін талап арыздар саны 2,5 есеге

– 900 мыңнан 340 мыңға дейін азайған. Соттағы татуласумен аяқталған істер 37 пайызға дейін артты.

Биыл, 1 тамыздан бастап аумақаралық соттылық енгізілді. Істер автоматты түрде судьялардың мамандануына ескере отырып, бір соттың ішінде емес, бүкіл ел аумағындағы соттардың арасында бөлінеді. Жақып Асановтың айтуынша, бұл – жемқорлыққа қарсы жаңа әдіс.

Мемлекет басшысы қылмыстық және азаматтық істер бойынша сот процестерінің сапасын арттыруға, сондай-ақ, сот кадрларын іріктеуді жетілдіруге бағытталған қадамдар қажет екенін атап өтті.

Өз тілшіміз

Сурет akorda.kz сайтынан алынды

КӨКЖИЕК

КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ РЕФОРМАЛАР УАҚЫТ СҰРАНЫСЫНАН ТУДЫ

Егеменді еліміздің тұңғыш Конституциясы 1993 жылы 28 қаңтарда қабылданды. Алайда ол әкімшіл-әміршіл ережелерге сүйенгендіктен, уақыт талабына сай бола алмады. Сол себепті 1995 жылы Ата Заңымыз қайта қабылданды. Ол заң шығарушы, атқарушы және сот билігін белгілеп, олардың құзыреті мен өзара әрекет етуін заң тұрғысынан айқындады.

2022 жылғы 5 маусымда ҚР Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы республикалық референдум өтті. Жалпыхалықтық референдум негізінде ҚР Конституциясына төмендегідей өзгерістер мен толықтырулар енді:

Қазақстан суперпрезиденттік басқару формасынан күшті Парламенті бар Президенттік формаға көшеді; Жер және оның қойнауы, су көздері, өсімдіктер мен жануарлар дүниесі, басқа да табиғи ресурстар халыққа тиесілі; Президенттің жақын туыстарының саяси мемлекеттік қызметші, квазимемлекеттік сектор субъектісі басшылары лауазымдарын атқаруға құқығы жоқ; Қазақстандықтар өз бетінше Конституциялық сотқа жүгіне алады; Өлім жазасына тыйым салынады. Ешкімнің адам өмірін қиюға құқығы жоқ; Мәжілістің депутаттық корпусы аралас сайлау жүйесі бойынша құрылады; Сенаттағы президенттік квота қысқарады, мәжілістегі ҚХА квотасы жойылады; Мажоритарлық жүйе депутатты сайлаушылардың қалауы бойынша шақыртып алуға мүмкіндік береді; Тұңғыш Президенттің ерекше рөлі мен артықшылықтары туралы ережелер алып тасталады.

ҚР Президенті Қ.Тоқаевтың сөзімен түйінде сек, конституциялық түзетулер елдің демократия-

лық қағидаттарға берік ұстанымын көрсетіп, бұл әрбір азаматқа Қазақстанның болашағын айқындайтын тарихи оқиғаға тікелей қатысуға мүмкіндік береді.

Мемлекет басшысы Конституциялық реформа «суперпрезиденттік» басқару нысанынан ықпалды Парламенті мен есеп беретін Үкіметі бар Президенттік республикаға түпкілікті көшуді қамтитын мемлекеттің бүкіл моделін жан-жақты трансформациялауға бағытталғанын және бұл Президент өкілеттігін шектеуге әкеп соғатынын, биліктің өкілді тармағын және тежемелік әрі тепе-теңдік жүйесін күшейтіп, мәслихаттардың тәуелсіздігін арттырады. Мәжіліс пен өңірлік мәслихаттар депутаттарын сайлаудың аралас мажоритарлық тепе-теңдік үлгісін енгізу сайлаушылардың көзқарастары мен пікірлерінің барлық спектрін неғұрлым толық қамтуға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, түзетулердің бір бөлімі Конституциялық сот құру, Адам құқықтары жөніндегі уәкіл мәртебесін конституциялық деңгейде бекіту және өлім жазасына толық тыйым салу арқылы адам құқықтарын қорғауды одан әрі күшейтуге ықпал ететін болады. Көріп отырғанымыздай, Конституция республика тұрғындарының әлеумет-

тік-заңды қорғалуын заңды түрде кепілдендіреді, адамдардың бір-біріне деген сыйластығының, төзімділігінің іргетасын бекітіп, ұлтаралық және конфессия аралық келісімді бекітеді. Қазақстанның көп ұлтты халқы өзінің егемендік құқығын барша әлемге паш етіп, көптеген елдермен терезесі тең, түп-тамыры мықты демократиялық жолмен дамып келе жатқан мемлекет ретінде өркеніет көшіні алдыңғы сапына қосылды.

Еліміздің БҰҰ, ЕҚЫҰ, ШЫҰ, АӨШК, ҰҚШҰ, ЕурАзЭс сияқты іргелі халықаралық ұйымдарға мүше болуы – соңғы отыз жылдың ішінде өзімізді демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде танытуымыздың, адам және оның өмірі, құқықтары мен бостандықтарын қатаң сақтауымыздың арқасы десем, асыра айтқандық емес.

(Соңы 6-бетте)

СҮЙНІШІ

БАЙҚАУ! БАЙҚАУ!

«ЗАҢ» Медиа-корпорациясы» ЖШС, республикалық «Заң газеті» басылымының мұрындық болуымен өтетін Кемел Тоқаев атындағы детектив шығармалар байқауы биыл да жалғасын табады. Бесінші рет ұйымдастырылып отырған додаға Қызылорда облысының әкімдігі қолдау көрсетпек. Бұйыртса биылғы жүлдегерлерді қазан айының соңына қарай қасиетті Сыр елінде марапаттаймыз.

БАЙҚАУДЫ ӨТКІЗУДІҢ МАҚСАТЫ:

- детектив жанрының атасы Кемел Тоқаевтан кейін кенжелеп қалған жанрды жандандыру;
- детектив шығармалар жазуға деген көпшіліктің ынтасын ояту;
- шытырман шығармаға қызығушылықты арттыру;
- осы жанрдың көмегімен құқық қорғау, сот, адвокаттық салада еңбек етіп жүрген мамандардың еңбегін дәріптеу.

БАЙҚАУҒА КІМДЕР ҚАТЫСА АЛАДЫ?

Соңғы үш жылда осы байқауға қатысып, бас жүлде мен бірінші орын алған адамдар байқауға қатыстырылмайды. Басқа үміткерлердің бақ сынауына толық мүмкіндігі бар. Үміткерлер шығармасын zangazet@mail.ru эл.поштасына немесе Алматы қаласы, Досмұхамедов көшесі 68Б мекенжайына «Байқауға!» деген белгімен жолдай алады.

Байқауға жіберілген материал көлемі А4 форматында 14-шрифтпен жазылғанда 10 беттен аспауы керек. Шығармалар осы жылғы 30 қыркүйекке дейін қабылданады. Белгіленген мерзімнен кешігіп келген еңбектер байқауға қатыстырылмайды. Материалдар «Заң газетінде» және zanmedia.kz сайтында жарияланып тұрады. Сондай-ақ, детектив жанрының талаптарына сай келмейтін шығармалар қазылар назарына ұсынылмайды.

ЖҮЛДЕ ҚОРЫ ҚАНДАЙ?

Байқаудың бас жүлдесі – біреу, 1-орын – біреу, 2-орын – екеу, 3-орын – үшеу және бес ынталандыру сыйлығы қарастырылып отыр.

Биылғы жылдың бір ерекшелігі – оқырманның дауысына (дауыс онлайн жағдайда беріледі) ең көп ие болған үміткерге бірінші орынға тең дәрежеде жүлде тағайындалады. Сонымен бірге, жазуға қабілеті бар студент жастарды, жоғары сынып оқушыларын ынталандыру мақсатында да арнайы жүлде белгіленіп отыр.

Ал, құрметті оқырман!
БАЙҚАУҒА ҚАТЫСЫП, БАҚ СЫНАҒЫЗ!
ІСКЕ СӨТ!

СҮХБАТ

Жәнділде ЖАҚЫПОВ,
Қазақстан халқы Ассамблеясының
Алматы қаласы бойынша
медиаторлық кеңестің басшысы:

«ҚОҒАМДЫҚ МЕДИАТОРЛАРДЫҢ БАҒАСЫ АРТТЫ»

– Жәнділде Әжіғалиұлы, еліміздегі медиация институтының дамуында ҚХА медиаторлық кеңестерінің рөлі қандай?

– Биыл еліміздегі Медиация институтына 11 жыл толып отыр. Бәрімізге белгілі, кәсіби медиаторлармен жұмыс жасайтын сексеннен аса ұйым бар. Сол ұйымдардағы кәсіби медиаторлар реестрінде 4 мыңға жуық кәсіби медиаторлар бар. Мен сол ұйымдардың бірін басқарып отырмын, сонымен қатар Алматы қаласы бойынша Қазақстан халқы Ассамблеясындағы медиаторлық кеңестің басшысы ретінде сайланғаным бірнеше жыл болды.

Этносаралық ұйым басшылары мен олардың ішіндегі қоғамдық медиаторлардан тұратын Қазақстан халқы Ассамблеясының Алматы қаласындағы кеңесі еліміздегі аумақаралық белсенділік танытып жүрген орталықтардың бірі. Егер бүгінгі күні республикамыз бойынша 2 мыңға жуық қоғамдық медиатор болса, соның 50-ге жуығы Алматыда.

(Соңы 5-бетте)

ПӘРМЕН

ӘСКЕРДІҢ ӘЛЕУЕТІ КӨТЕРІЛМЕК

«Отан үшін отқа түс, күймейсін» деген халықтық нақыл бұрын кез келген ер азаматты жігерлендіретін, елін жерін қорғаудың мұрат екенін ұғындыратын. Алайда, елдегі өзге салалар секілді соңғы кездері қорғаныс саласына да сын ескертпе, арыз-шағымдар көп айтыла бастады. Осы ретте, ҚР Премьер-Министрінің орынбасары Ералы Тоғжанов алдағы уақыттарда әскерде біраз өзгерістер мен жаңалықтар болатынын жеткізді. Енді алдағы уақытта қазақ әскері жаңаша жабдықталған, озық технологияларды меңгерген, бәсекеге қабілетті сарбаздарға айналады.

Әуелгі өзгеріс ежелден қалыптасқан әскери дайындық сабақтарынан басталмақ. Аталмыш сабақтың мәртебесін көтеру, жастар арасында өзектілігін арттыру, жоғары сынып оқушыларының қызығушылығын еселеу Үкіметтің ендігі айналысатын ауқымды шараларының бірі болады. «Алғашқы әскери және технологиялық дайындық» пәнін оқыту жүктемесі ретінде жаңа оқу жылынан бастап бұл пән 10-сыныпта аптасына 1 сағат, тұтас оқу жылында 34 сағат болып бекітілген. 11-сыныптағы да жүктеме осы ретпен қарастырылған. Жыл бойғы теорияны бекітіп, практикалық дағдыларын жетілдіру мақсатында 10-сынып оқушылары үшін оқу жылы аяқталған тұста бес күндік далалық оқу-жаттығу сабақтары өтпек. «Бұл шара жастарды нақты мысалдармен бетпе бет келтіреді, оған дейін олар тек қана мектеп қабырғасында әскери дайындық жайлы теориялық білім

алса, бұл мүмкіндік оларды шынайы жағдайлармен табыстырады, қолдарына қару ұстап, нысана көздеп, әскери тапсырмаларды орындап шыңдалады, шынығады» – дейді мамандар.

«Қазіргі кезде алғашқы әскери және технологиялық дайындық» пәнінің оқу бағдарламасын қайта қарастыру мәселесі пысықталып жатыр. Оның ішінде далалық оқу-жаттығуға қатысты іс-шараларды өзгерту де ескерілген», – деп жазды Е. Тоғжанов осы мәселеге қатысты өзіне сауал жолдаған депутаттарға.

Алғашқы әскери даярлық сабағын заманға бейімдеп, түрлендіру тек осы бір ғана жұмыс аясында тоқтап қалған жоқ. Енді алғашқы әскери даярлық кабинетін материалдық-техникалық жабдықтау мақсатында Білім министрлігінің бұйрығына өзгерту енгізілді. Осы орайда әскери даярлық кабинеттерін толықтай оқыту материалдарымен қамтамасыз ету де ескерілген. Ералы Тоғжа-

нов алғашқы әскери дайындық пәнінің өту ретін пысықтап жатқан тұста, Қорғаныс министрінің орынбасары Дархан Ахмедиев Қазақстан әскеріндегі цифрлық форматты күшейту, жетілдіру, олардың цифрлық сауатын көтеру мәселелерін алға шығарды. Вице-ми-

нистрдің айтуынша, қазір әскерилердің цифрлық сауатын арттыру маңызды, сондықтан да осы бағытта нақты шаралар қолға алына бастаған. «Саланы цифрландырудың тағы бір бағыты – цифрлық офицерлер. Олар Қорғаныс министрлігіндегі процестердің бәрине

инженеринг жүргізеді. Одан кейінгі маңызды бір бағыт – киберқауіпсіздік. Цифрлық шешімдер дұрыс жұмыс істеуі үшін барлық деңгейде киберқауіпсіздік қамтамасыз етілуі керек. Киберқауіпсіздік ақпараттық қауіпсіздік шараларымен синхрондалады», – деді Дархан Ахмедиев журналистермен болған брифингте. Сондай-ақ, алдағы 2023 жылдан бастап «Әскерге тіркеу билеті» қолданыстан шығарылады. «Мемлекеттік базалармен интеграция жасау арқылы Әскери билет рәсімдеу процесінің көлемі 2-3 есе азаяды. Одан бөлек Әскери билетке дейін Әскерге тіркеу билетін мүлдем алып тастауымыз келіп отыр. Мысалы, қазір 17 жастағы әскер қатарына шақырылған азаматтар медициналық тексеруден өтеді. Содан кейін денсаулығына қарай қай әскери комиссариатқа тіркелгені айтылып, тіркеу билеті беріледі. Бірақ келесі жылдан бастап осы процесті басқаша жасамақшымыз. Ондай ұғымның өзін алып тастаймыз. Әскерге тіркеу билеті деген болмайды», – деді министрдің орынбасары.

Бұдан бөлек, әскердегі қауіпсіздік мәселесі де қатаң бақылауда болмақ. Әскердегі әлімжеттікті тоқтатудың барлық жолдары қарастырылады.

М.ҚҰРМАНБАЙ

АЙМАҚ

Қызылорда облыстық әкімдік ғимаратында тамыз айының 9-ы күні Төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі облыстық комиссияның отырысы өтті. Жиынға облыс әкімінің орынбасары Жайымбетов Мархабат төрағалық етті.

Отырыстың күн тәртібінде өзекті үш мәселе қаралды. Біріншісі, жазғы кезеңде облыстың су айдындарындағы қауіпсіздік шаралары. Екінші, облыс аумағында орналасқан су шаруашылығы нысандары мен гидротехникалық құрылыстардың техникалық жағдайына жүргізілген зерттеу жұмыстарының нәтижесі. Үшінші, жылыту маусымына дайындық, көмірқышқыл газына уланудың алдын алу және өрт қауіпсіздігі туралы. Жиында Қызылорда облысы Төтенше жағдайлар департаменті бастығының міндетін атқарушы подполковник Бекболат Әбдіқадыров бірінші және үшінші тақырып бойынша баяндама жасап, қажетті мәліметтерді комиссия мүшелерінің назарына ұсынды.

Төтенше жағдайлар департаментінің қызметкерлерімен жыл сайын жылы беру маусымы басталар алдында адам өмірімен денсаулығы, мүлкі және қоршаған ортаны өрттен қорғау бойынша іс-шаралар атқарылады. Өткен 2021–2022 жж. жылы беру маусымында облыс көлеміндегі тұрғын секторларда 162 өрт оқиғасы орын алып, 19 млн 874 мың теңге көлемінде материалдық шығын келген болатын. Салдарынан 5 адам қаза болды. Жарақат алғандар саны – 3, оның біреуі бала. Көмірқышқыл газынан улану салдарынан 1 адам жарақат алды, балалардың көмірқышқыл газынан улану фактілері орын алған жоқ, табиғи газбен улану салдарынан жарақат алу және қаза болу фактілері тіркелген жоқ. Мамандар берген саңдар осылай дейді. Айтуларына қайғылы оқиғалар мен келеңсіз жағдайлардың басты себебі тұрғындардың өрт қауіпсіздігі шараларын қатаң сақтамай, салғырттыққа жол беруінде көрінеді. Қауіпсіздік шаралары ең алдымен тұрмыстық қолданыстағы пештерді уақытылы техникалық тексерістен өткізу, өрт шалу жағдайы орын алуы мүмкін аймақтарда баланы қараусыз қалдырмау секілді қарапайым ескертпелерден тұрса да, кей жағдайлар қайғылы оқиғаға ұласып отыр.

Төтенше оқиғалардың алдын алу мақсатында атқарылған іс-шараларға көңіл толарлық. Бұл туралы комиссия отырысында Төтенше жағдайлар департаменті бастығының міндетін атқарушы подполковник Бекболат Әбдіқадыров, «2021–2022 жж. жылы беру маусымында (Департаменттің «Өрт қауіпсіздігі сенбілігін өткізу туралы» 2021 жылғы

ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙ ТИЯНАҚТЫЛЫҚТЫ ҚАЖЕТ ЕТЕДІ

15 қазандағы №121) әр аптаның сенбі күндері облыс бойынша департаменттің қызметкерлерімен және Полиция департаментінің қызметкерлерімен, қоғамдық бірлестіктердің волонтерлермен бірлесіп жылы беру маусымы кезеңінде өрттің пайда болуын, адамдардың қаза болуын және жарақат алу қауіп-қатерін азайту мақсатында профилактикалық талдау-түсіндіру жұмыстары жүргізілді.

Қазіргі таңда, облыстық жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарлама басқармасынан алынған тізімге сәйкес, аймақта тұрмысы төмен, көпбалалы, жалғызбасты ана және мүгедек жандары бар 7 676 отбасы бар екен. Олардың 2019 жылдан бастап 5 593 отбасына көмірқышқыл газын анықтайтын датчик орнатылды.

2021 жылы жергілікті бюджет есебінен 3 500 дана көмірқышқыл газын анықтайтын датчиктер сатып алынып, 2021–2022 жж. жылы беру маусымы басталғаннан бастап 1 843 дана көмірқышқыл газын анықтайтын датчиктер әлеуметтік тәуекел топтарына кіретін отбасылардың тұрғын үйлеріне орнатылса, қалған 1 657 дана көмірқышқыл газын анықтайтын датчиктер орнату алдағы жылы беру маусымында жоспарлануда. 2021–2022 жылғы жылы беру маусымында 78 021 тұрғын үй секторының (323 202 адам) ауласын аралап, тұрмыстағы өрт қауіпсіздігі талаптары бойынша үгіт-насихат жұмыстары жүргізілді. Тұрғындармен 255 рет (3 240 адам) кездесу ұйымдастырылып, соның ішінде электр және газ балон жабдықтарын, пешті және газ үйіпсіздігі талаптары бойынша түсіндіру жұмыстарын жүргізу қамтылды», – деді. Сондай-ақ, көп қабатты тұрғын үй-

лердің жергілікті мекен ететін қаңғы-бастардың шылым шегуі және ашық отты пайдалану да өрт оқиғалары орын алуының негізгі себептерінің бірі көрінеді. Бұл мақсатта 2021 жылғы қараша айында полиция қызметкерлері мен пәтер иелері кооперативінің өкілдерін тарта отырып, қаладағы көпқабатты тұрғын үйлерде рейдтік іс-шаралар атқарылған.

Қауіпсіздік шараларын сақтау мақсатында өткізілген профилактикалық жұмыстарға оқушылар да тартылған. Сонымен қатар 75 ашық сабақ өткізілді, 168 мектеп бойынша 4669 оқушы кездесулерге қатыстырылған. Сонымен қатар, өрт сөндіру бөлімдеріне 38 рет экскурсия ұйымдастырылып, 854 оқушы бүгінгі күннің көзсіз батырларының ерлікке толы жұмысымен танысқан. Алайда, өкінішке қарай аталған ескертпе жұмыстарына қарамастан 2021 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін тұрмыстық газ балондарының 5 жарылу салдарынан 8 адам қаза болып, 9 адам жарақат алған. Қайғылы оқиғалар тұрмыстық газ балондарын шамадан тыс толтыру, газ толтыру орындарындағы қауіпсіздік ережелерін сақтамау фактісі бойынша орын алған көрінеді.

Бекболат Әбдіқадыров өңірімізде орналасқан 13 білім беру объектісінің бу қазандықтары негізгі ғимараттың ішіне немесе жапсарлас орналастыру арқылы өрт қауіпсіздігі талабының өрескел бұзылғандығы орын алып отырғанын комиссия мүшелерінің назарына ұсынды. Ол сөзінде, «Бұған байланысты 2021 жылғы 30 маусымда облыс әкімі Г.Әбдіқалықованың төрағалығымен өткен төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі облыстық комиссия отырысының

қорытындысы бойынша Қызылорда облысының энергетика және тұрғын үй коммуналдық шаруашылық басқармасына бу қазандықтарын негізгі ғимараттан бөлек шығару жөнінде хаттамалық тапсырмасы берілген болатын, алайда бүгінгі күнге дейін толығымен орындалмай тұр», – деді. Аталған білім беру мекемелерінде осындай олқылықтар оқушылар мен мұғалімдердің өміріне қауіп төндірмесін деп тілейік. Бу қазандықтарынан ақау шықса адам шығынына әкеп соғуы бек мүмкін.

Баяндама соңында Бекболат Әбдіқадыров аталған мәселелерге қатысты облыс әкімі аппаратының төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою бөлімі мен Қызылорда қаласы және аудан әкімдеріне, тиісті сала басшыларына ұсыныс білдіріп, қатаң назарға алуға, төтенше жағдайлардың алдын алу мақсатында бірігіп жұмыс істеуге шақырды. Ол өз ұсынысында, үгіт-насихат жұмысын жүргізуді жандандыру және халықты өрт қауіпсіздігі шараларын орындауға оқыту мақсатында өрт қауіпсіздігі тақырыбында билбордтар жасап, орнатуға және жалдынамаларды дайындап, тарату үшін жергілікті бюджеттен қаражат мәселесін шешу керек. Зағип жандарға арналған «Брайль әріпі» әдісінде өрт қауіпсіздігінің алдын алу бағытында нұсқамалар әзірлеуге жергілікті бюджеттен қаражат мәселесін шешуді тапсырамын. Сондай-ақ, мектеп жасындағы балалар арасында өрт кезінде дұрыс әрекет етуі, оттан абайсызда жарақаттанудың алдын алу және өрт қауіпсіздігі саласындағы білімді жақсарту бағытында мақсатты жұмыс жүргізу үшін ұстаздар арқылы жалғастыру керек. Адамдар көп жиналатын нысандарда

кәсіпкерлік палата өкілдері арқылы базарлар, сауда үйлерінде нұсқаулар, дәрістер, сұхбаттар, оқу фильмдері мен роликтерін көрсету, акциялар өткізу жолымен көмір қышқыл газына уланудың алдын алуға бағытталған өртке қарсы іс-шараларын кешенді түрде жүргізуді, облыс аумағындағы 6 мектеп, 7 балабақшадағы білім беру мекемесімен бірге және жапсарлас орналасқан жылыту қазандықтарын бөлек шығару жұмыстарын ұйымдастыруды ұсынамын», – деді.

Нәтижесінде комиссия шешімімен комиссия төрағасы облыс әкімінің орынбасары Мархабат Жайымбетұлы күн тәртібінде қаралған мәселелерге қатысты жауапты басшыларға тапсырма берді. Жазғы кезеңде облыстың су айдындарындағы қауіпсіздік шараларын сақтау мәселесі бойынша қала, аудан әкімдеріне өз аумақтарында жағажайлар ашып, олардың демалыс орындарының талаптарына сай болуын қамтамасыз ету және олардың облыс аумағында орналасқан су шаруашылығы нысандары мен гидротехникалық құрылыстардың техникалық жағдайына байланысты жүргізілген зерттеу жұмыстарының нәтижесі бойынша «Ақлақ» су торабына жөндеу жұмыстарын жүргізу үшін республикалық бюджеттен қаржы бөлінуі бойынша тиісті жұмыстарды атқаруды тапсырды. жылыту маусымына дайындық, көмірқышқыл газына уланудың алдын алу және өрт қауіпсіздігі туралы тұрмыстық балондар мен газбен жабдықтау жүйесінің объектілерін қауіпсіз пайдалануын сақтау жөнінде шаралар қабылдау бойынша тапсырма берілді.

Шернияз ЖАЛҒАСБЕКҰЛЫ

ОРАЙЫ КЕЛГЕН ӘҢГІМЕ

– Қабыл Тұрарұлы он жылдан бері сот саласында ақпарат бөлімінде еңбек етіп жүрсіз. Осы он жылда не өзгерді, сот саласындағы жаңалықтарға қандай баға бересіз?

– Қазақ елі өзінің сан ғасырлық ұзақ тарихында заңға, тәртіпке аса мән берген. Оған дәлел ретінде «Қасым ханның қасқа жолы», «Есім ханның ескі жолы» және Тәуке ханның «Жеті Жарғысын» айтсақ та жеткілікті. Міне, осындай аса маңызды заңдар қазақтың тарихында болғандығы бізге мұрағаттардан аян. Сонымен қатар, есте жоқ ескі замандарда билер сотының болғандығы, олардың шешімдері араздасқанды татуластырып, шекіскенді бітістіргені де анық. Демек, олар ата жолын үзбеген, салт дәстүрді сақтаған, өздерінің ғұрпын қастерлеп, елге әділ қызмет еткен. Яғни, біздің бұрынғы бабаларымыз өркениетті қоғам, құқықтық мемлекет болуға күш салған.

Еліміз егемендік алғаннан кейін осы бабалар жолын жалғастырып, Қазақстан да құқықтық жолға түседі бастағаны белгілі. Еліміздің соттары соңғы жылдары бірнеше реформаларды іске асырды. Ондағы басты мақсат әділдікке қол жеткізу, туралықпен жүру, заңдарды жетілдіру деп есептеймін. Мысалы, осыдан он жыл бұрын сот бес сатылы болатын, яғни бірінші сатылы сот, екінші апелляциялық, кассациялық алқалар, облыстық соттың құрамында болған. Ал, Жоғарғы Сот ол қадағалаушы ретінде жұмыс атқарған. Кейінірек 2016 жылы жаңадан заңдар қабылданып, сотымыз бес сатылыдан үш сатылыға өтті. Бір сөзбен айтқанда еліміз тәуелсіздік алғалы демократиялық істердің дамуы, сот жүйесінің қайта құрылуымен тығыз байланыста болды.

Қоғамның әлеуметтік-саяси өміріндегі өзгерістер мен жаңа экономикалық қатынастардың орын алуы азаматтардың конституциялық құқықтарын қорғай алатын заңдылықтың, әділдіктің кепілі бола алатын сот жүйесін қалыптастыруды талап етті. Кейін де елімізде яғни барлық облыстарда, облыс орталықтарында экономикалық соттың, әкімшілік құқықбұзушылықтар жөніндегі соттың және қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың құрылуы оған дәлел бола алады. Барлығымызға белгілі, 2015 жылы елімізде бес институттық реформаны жүзеге асыру мақсатында «100 нақты қадам – Ұлт жоспарының негізгі қадамдарының бірі – тікелей сот жүйесіне қатысты екендігі де мәлім. Сол бір жылдың ішінде яғни, 2015–2016 жылдары сот жүйесінде үлкен өзгерістер болып, осы жоспарға сәйкес сол он қадамның барлығы жүзеге асырылды. Окінішке қарай, көпшіліктің санасында сот тек жазалайтын, яғни айыптың бас бостандығынан айыратын орын деген теріс ұғым қалыптасқаны өкінішті. Жалпы, соттың жазалаушы емес, сонымен қатар заң әділдігін сақтаушы, іске асырушы екенін санаға сіңіру үшін көп тер төгу керек. Бұл тұрғыда сот

Қабыл ДҮЙСЕНБИ, Шымкент қалалық сотының баспасөз хатшысы:

«АШЫҚТЫҚ БАР ЖЕРДЕ ҒАНА ӘДІЛДІК БАР»

халықпен тығыз байланыста болып, көп насихат жұмыстарын жүргізу қажет деп есептеймін. Сол әрекеттер сот пен қоғамның шын мәнінде байланысын тауып келе жатыр. Әрине, соттың жұмысы басқа салаларға қарағанда өзгереді, күрделірек. Соған қарамастан соттың халықтан жасыратын ешнәрсесі жоқ деп есептеймін.

– Сот жүйесіндегі ашықтық пен қолжетімділік принциптері Шымкент қалалық сотында қалай жүзеге асып жатыр?

– Бұрын да және қазір де мемлекет басшылары сот жүйесінің ашықтығы мен оған халықтың қолжетімділігі туралы үнемі айтып жүр. Осы бағытта еліміздің сот жүйесінде қыруар жұмыс атқарылды деп айтуға болады. Мысалы, елімізде «Медиация туралы» заң 2011 жылы қабылданған болатын. Әрине, бұл заңның негізгі мақсаты дауласушы тарапты бітімге келтіріп татуластыру, екі тарапты қанағаттандыратын нәтижеге қол жеткізу, яғни дауласушы екі тараптың дауласушылық деңгейін төмендету болатын. Алғашқы кезде бұл заңды жұрттың түсінбегені белгілі. Өйткені, медиация деген сөздің өзі қазаққа түсініксіз болды. Соған байланысты халыққа заңды түсіндіру, оның артықшылықтарын тараптарға жеткізу бағыттарында көп жұмыстар атқарылды. Сол «Медиация туралы» заң бүгін

соңғы жылдары қазақстандықтардың өміріне көп өзгеріс әкелді. Ел бірлігі артып, татуласу, сөзге тоқтау мәселелері көбейді.

– Заңдарды насихаттау, сот жүйесіндегі осындай игілікті қамтамасыз ету үшін басқарып отырған ақпарат бөлімі қандай іс-шаралар атқарды? Сіздердің журналист есебіндегі ұстанымдарыңыз қалай?

– Алғаш сот саласына медиация түсінігі енгенде біткен істердің көрсеткіші оң пайыздан әріге аспайтын. Біз медиацияның насихатын жақсартуды қолға алып, соған белсене кірістік. Оңтүстік телеарнасынан «Сот және қоғам» деген бағдарлама ашып, сол телеарна арқылы бұл заңның артықшылығы мен жетістігін, соттардың, судьялардың осы бағыттағы ізденістерін көрсеттік. Ол хабарға судьялар, медиаторлар, заңгерлер келіп сөз сөйледі, оның ішінде алқа төрағалары да болды, аудандық сот төрағалары да қатысты. Міне, осын-

жарлығымен құрылған жаңа соттардың қатарында. Қалалық соттың құрамында төрт аудандық сот және жаңадан құрылған алты мамандандырылған сот бар. Шымкент қалалық соты бұрынғы Оңтүстік Қазақстан облыстық сотынан бөлініп шыққаннан кейін бұрынғы дүние-мүліктең барлығы да Түркістан облыстық сотына тиесілі болды, ал қалада тек ғимараттар ғана қалды. Мінекей, осындай қиындықтардың бәрі еңсерілді. Шымкент қаласы бойынша соттар әкімшісінің басшысы Нұрсұлтан Төленұлы Байтілесов тынымсыз еңбектеніп, өзінің іскерлігін арқасында соттар жұмысын бір күнге де тоқтатқан жоқ.

– Соттардың ашықтығы мен қолжетімділігі жайлы айтып жатырсыз. Соттардың қарапайым халықпен байланысу, кездесу ұйымдастыру реті қандай?

– Сот жеке шыққан алғашқы жылдары қалалық сотта тұрғындарды қабылдау орталығы ашылды. Ол енді жаңа форматта жұмыс істеп көпке үлгі

дай тынымсыз еңбек пен түсіндірулердің арқасында бұл көрсеткіш бір жылдың ішінде оң пайыздан отыз жеті пайызға көтерілді.

«Келісіммен сөйлесек ердің құны екі ауыз сөзбен бітеді, келісімге келмей керісе берсек елден береке, ерден қадір кетеді» деген. БАҚ пен соттың бірлескен тынымсыз еңбегінің нәтижесінде бүгін де медиацияның тынысы кеніді.

Бұдан бөлек, сот жүйесінің жұмысы, оның жаңалықтары мен жетістіктері, журналистерді қызықтырған сұрақтардың барлығына Шымкент қалалық сотының ұжымы үнемі жауап беріп отырады. Мемлекеттік ұстанымға сай, біздің негізгі мақсат – халықпен кері байланысты нығайту, халыққа жақын, ашық болу. Осы ретте, біздің сайт, әлеуметтік желідегі парақшаларымыздың барлығында халықпен кері байланысқа шығу тетіктері қосылған, судьялардың байланыс телефондары ашық көрсетілген. Төраға Ербол Мұқажанұлының өзі де күнделікті халықпен тығыз қарым-қатынаста. Әлеуметтік желідегі парақшаларын өзі міндетті түрде қадағалап, көпшілік тарапынан келген сауалдарға бірден, жедел жауап беріп отырады. Жұмыс өте ауқымды. Сот қоғамнан тыс бола алмайды.

Тарихқа сәл шегініс жасасақ, Шымкент қалалық соты 2018 жылғы 18 шілдедегі Мемлекет басшысының

көрсете бастады. Сонымен қатар, 2019 жылы біздің қалалық сотта ақпарат орталығы ашылып, жергілікті журналистерге қолайлы жағдай жасалды. Ақпарат орталығымызда көптеген кездесу, брифингтер өткізіледі. Қоғаммен байланыс күшеймесе, соңғы жылдары еш әлсіреген жоқ. Төраға тікелей қадағалауына алып, қоғаммен байланысқа шығып отырады, ақпараттың еш бұрмаласуы, дәл жеткізілуін үнемі тапсырып жатады.

Өзіңізге белгілі, екі жылдай елімізде пандемия, төтенше жағдай карантиндік кездер болды. Осы кездерде де біз БАҚ-пен байланысты үзбедік. Онлайн арқылы тығыз жұмыс істедік. «Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні» сот ашықтық пен нақтылықпен қамтамасыз етілген. Заман талабы осы. Ақпарат халықтан алыс жатпау керек. Бұл жағынан бізде барлық процестер дыбыс-бейне жазба құралдары арқылы түсіріледі. Қалалық сот арасында міндетті түрде алқа төрағалары азаматтарды қабылдау күнін өткізеді. Бұл сотқа деген қолжетімділіктің жылдан жылға жақсарып келе жатқанының көрсеткіші. Бір сөзбен айтқанда, соттың ашықтығы болған жерде ғана әділдік болады.

– Әңгімеңізге рақмет. Істеріңіз жемісті болсын.

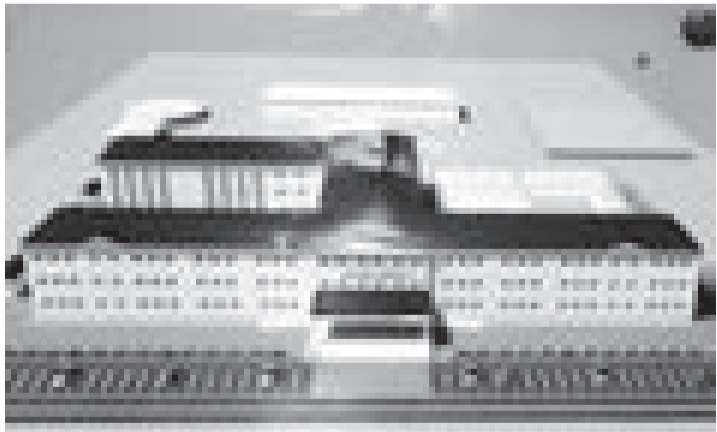
Сұхбаттасқан Ш.РАҚЫМҚЫЗЫ,
«Заң газеті»

БІР МҮДДЕ

Қызылорда облысы бойынша 2021–2022 оқу жылында 677 мектепке дейінгі ұйым, 322 мектеп жұмыс жасаған. Былтыр мектептерде 176 771 оқушы білім алып, тәрбие беру ісіне тартылған. Оқу маусымы аяқталар тұста облыстық білім басқармасының мамандары «Келесі оқу жылына алдын ала жасалған жоспарға сәйкес оқушылар саны өткен жылмен салыстырғанда 4 500-ге артады. Бірінші сыныпқа 17 898 оқушы келеді», – деп болжам жасаған болатын. Мамандар саннан аса қателеспеді. 2022–2023 оқу жылында бірінші сыныпқа 17 371 бала қабылданып, білім күнінде мектеп табылдырығын алғаш аттайды. 1 сәуір мен 1 тамыз аралығында құжат қабылдау науқаны бойынша есеп осылай дейді. Бұл жайлы өңірлік коммуникациялар қызметінде өткен брифингте облыстық білім басқармасы басшысының орынбасары Бағдат Бердәулетов жеткізді. Оның айтуынша, мектепке қабылдауға өтініштің 93%-ы электронды, 7%-ы қағаз түрінде қабылданған.

Білім мекемелері жаңа оқу маусымына тастүйін дайын көрінеді. Биыл облыс бойынша 4 350 орынға арналған 9 мектеп жаңа маусымнан бастап қызмет көрсете бастайды деген жоспар бар. Оның алтауы мемлекет қаражатынан салынса, үшеуі кәсіпкерлердің инвестициясы негізінде бой көтерді. Ең қуаныштысы екі бірдей апаттық жағдайдағы мектеп оқушылары білім күнінен бастап жаңа мектепте білім алатын болады.

БІЛІМ ҮЙЛЕРІ БОЙ КӨТЕРДІ

Жаңадан бой көтерген білім ордасының бірі – «Байтерек School KZ» ЖШС-нің жауапкершілігіндегі мектеп. Заманауи құрылғылармен жабдықталған білім беру мекемесі бір мезетте 1500 балаға білім беруге қауқарлы. Ең бастысы мектеп жеке болғанымен биылғы оқу жылында ақысыз білім бермек. Айта кетейік, білім үйі атаулы серіктестіктің білім саласындағы екінші қадамы. 2019 жылдан бастап «Байтерек School KZ» ЖШС 340 орындық екі аусымды мектеп, 600 орындық ақылы мектеп және 250 балаға лайықталған мектеп интернатымен білім беру ұйымының қызметін үйлестіріп келеді. 2021–2022 оқу жылында білім ошағында жалпы 178 мұғалім білім беріп, 1522 оқушы білім алған. Сонымен қатар серіктес-

тікке тиесілі мектепте оқушылардың бос уақытын тиімді үйлестіру үшін негізгі міндетті пәндерден бөлек сабақ уақытынан тыс кезде 8 үйірме жұмыс жасап тұр. Екінші мектеп Б.Күлтекенов көшесінде екенін естеріңізге саламыз.

Биылғы білім күні сабалықтар үшін де қуанышқа толы болмақ. Себебі, қала аумағында және қалаға жақын аймақтарда жаңа маусымда жаңадан жұмысын бастайтын мектептің бірі Сабақ елді мекенінде бой көтерген «Білім Орда» мектебі. Снимдылығы 400 бала. Бұл білім мекемесі де жеке кәсіпкердің меншігінде. Сабақ елді мекенінен қала орталығына қатынап оқитын оқушылар енді алысқа араланбай-ақ, өз тұрғылық мекенжайларында білім алатын болады. Бұл жайлы белгілі ұстаз, білім беру

ісінің үздігі Қадыргүл Шаймағанбетова «Дұрыс болды. Алыс елді мекеннен, Сабақтан қатынап оқитын оқушылардың қауіпсіздігі үшін, ата-ананың алаң көңілі де жай табатын болды. Білімді сапалы алуға да зор көмегі болары сөзсіз» деп, сүйінші жаңалыққа қуанышты екенін әлеуметтік желілерде білдірді.

«Білім Орда» мектебі – жаңартылған білім беру ісіне қажетті құралдармен жабдықталған білім үйі. Оқушыларға арналған үйірмелер, спорттық алаңқайлар, заманауи білім кабинеттері бар.

Айта кетуіміз керек, «Білім Орда» мектебі қаламызда үш бірдей білім беру ұйымы бар «Orda Scholl» мектептер желісінің төртіншісі білім ұясы. Бұл жайлы «Orda School» жеке мектебінің директоры Рауаш Алиева «Orda School»

жеке мектебінің 400 орындық төртінші білім ұясы Сабақ елді мекенінен бой көтеріп, жаңа оқу жылын ақжолтай жаңалықпен бастағалы отырмыз. Бұрын бұл аумақта бірде-бір мектеп болмағандықтан, мұндағы балалар жолдың шалғайлығына қарамастан қалаға қатынап оқуға мәжбүр болып келген еді. Енді олар өз ауылында жаңа заманға сай жабдықталған білім ордасында білім алады. Сондай-ақ, аталмыш елді мекен тұрғындарының әлеуметтік әлеуетін ескере келе, оқушылардың бұл мектепте де абсолютті түрде тегін білім алуына жағдай жасадық», – дейді.

Алғашында 180 балаға білім беруге қауқарлы болған мектеп қазірде 2000 оқушыны оқытуда. Оқу сапасын арттыру мақсатында мұғалімдерге де қойылар талап жоғары. Қазіргі таңда білім мекемесінде 100-ден астам мұғалім қызмет жасауда. Олардың қатарында 30 педагог-модератор, 15 педагогика ғылымдарының магистрі, 10 педагог-сарапшы, 5 педагог-зерттеуші, 2 спорт шебері бар. Оқушылардың бос уақытын тиімді ұйымдастыру, тұлғалық қабілеттерін арттыру ісі де жолға қойылған. Сабақ уақытынан тыс мезгілдерде әр білім алушы өз қызығушылығына қарай домбыра, шахмат, дзюдо, сурет, би секілді үйірме жұмыстарына етене қатыса алады.

Шернияз ЖАЛҒАСБЕКҰЛЫ

КӨКЖИЕК

КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ РЕФОРМАЛАР УАҚЫТ СҰРАНЫСЫНАН ТУДЫ

(Соңы. Басы 1-бетте)

Халықаралық қауымдастықтың еліміздің экономикалық, әлеуметтік, мәдени, ғылыми және саяси жетістіктерін мойындауы осының айқын айғағы.

Еліміздің Ата Заңы ғасырлар бойы азаттықты аңсаған халқымыздың мақсат-мүддесін заң тілімен айшықтаған қасиетті де қастерлі құжат. Ол республика тұрғындарының адамдық қадір-қасиетіне қол сұғылмауына, ар-ождан бостандығын қорғауға, тіліміз бен дініміздің дамуына, маңдай терімізбен тапқан мүлкіміз бен меншігімізді сақтауға кепілдік береді.

Татулық пен тыныштықтың, тұрақтылықтың мекені болып табылатын кен байтақ елімізде сан түрлі ұлт өкілдері өмір сүруде. Алғашқы Ата Заңымыз қабылданғаннан бергі отыз жыл өткен жолымызды, жеткен жетістіктерімізді таразылап, алдағы асқаралы міндеттерді белгілеуге кен жол ашып отыр. Президенттің өкілеттіктерін шектеп, Парламенттің рөлін көтеру, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының дамуына ойдағыдай жағдай тудызу, сайлау жүйесін реформалау, саяси партиялардың рөлін арттыруға бағытталған маңызды тарихи қадамдар еліміздің шын мәніндегі Президенттік-Парламенттік республикаға айналғанын айқын аңғартады.

Еліміздің Ата Заңы түрлі ғаламдық қиыншылықтарға қарамастан уақыт сынынан сүрінбей өтті.

Осы жылдар аралығында сот, прокуратура, құқық қорғау органдарында ғасыр жүгіне паралап ауқымды реформалар қолға алынып, қылмыстық-құқықтық саясатты ізгілендіру үрдісі жүзеге асырылуда. Тәуелсіздікпен бірге сот жүйесі де дамудың жаңа кезеңіне аяқ басты. Жаңа кодекстер қабылданып, электронды сот төрелігі мен цифрландыру жүйесі енгізілді. Қазіргі сот жүйесі сот төрелігін жүргізуді қылмыстық, азаматтық, әкімшілік құқықбұзушылық

және әкімшілік сот болып төрт түрлі формада жүзеге асырады. Осы орайда татуластыру рәсімінің облысымыздың барлық соттарында белсенділікпен жүзеге асып жатқанын атап өткен жөн. Жер-жерде медиация орталықтары, татуластыру кабинеттері ашылды. Билер кеңесі мүшелері, медиаторлар бітімгершілік рәсімдерін жүргізуге белсене атсалысуда. Облысымыздың соттарында талап арыздардың 100 пайызы «Сот кабинеті» IT сервисі арқылы қабылданады. Облыс соттарында электрондық терминалдар мен бейнебайланыс жүйелері, ғылым мен техниканың соңғы жетістіктері қолданысқа енуде. «100 нақты қадам: – Ұлт жоспары», «Рухани жаңғыру», «Цифрлы Қазақстан», «Мінсіз судья», «Үлгілі сот», «Әділ процесс», «Е-СОТ», «Онтайлы орта», «Сапалы нәтиже», «Сотсыз татуласу орталығы» жобалары көптің көңілінен шығуда.

Ата Заңымыз азаматтарымыздың құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз ете отырып, өздерінің мемлекеттің сенімді қорғауында екенін терең сезінулеріне мүмкіндік берді.

Сондықтанда дарабоз заңгер Сұлтан Сартаев ағамыздың: «Тәуелсіздік алған елге бірлік керек. Заманамыздың қиыншылығына қарай ақылдан бұрын ашу жүрмесін. Ашу кернеп, жалаң тілді алға салмайық. Әр істеген ісімізде ой қорытындысы, парасаттылық болсын. Әлеуметтік, саяси, экономикалық бостандықты орнықтыру, жаңалыққа жол ашу үшін күпірлі сөзден аулақ болып, дүбірлі ортақ істің бабын баптап, халқымыздың қажыр-қайратын жасампаздық арнасына бағыттап, ел алдындағы парызымызды орындайық, қарызымызды қайтарайық», – деген қанатты сөзін әрдайым есте ұстағанымыз абзал. Ынтымақ, бірлік, тату-тәтті тіршіліктегі жетістіктерімізді одан әрі тұғырландыра түсуі үшін жас ұрпақты отаншылдыққа тәрбиелеп, Конституциямыздың әлеуетін арттыра беру әрқайсысымыздың абыройлы борышымыз болуы керек.

Алмат ЕРМАНОВ,
Қостанай облыстық соты
азаматтық істер жөніндегі сот
алқасының төрағасы

ҚАЗЫНА

КЕЗЕҢДЕР АЙҒАҒЫ

Мұрағат – ол тарих, ол дәлел, ол кезеңдер айғағы мен өткеннің белгісі. Қай саланы алсаңыз да, өз мұрағатын мақтан тұтады. Мұрағат құжаттары арқылы өткеніне үнелі. Елдегі өзге салалар секілді сот саласы да мұрағат ісіне аса үлкен жауапкершілік пен ыждаһаттылықпен қарайды. Себебі, онда тек қызметкерлердің өткен өмірі емес, адам тағдырына қатысты мөрдей нақтыланған айғақты құжаттар сақталады. Адам өмірінің өткен сабақтары осы мұрағаттар арқылы сөйлейді келер ұрпаққа. Бұған дейінгі кезеңдерде мұрағаттарға мән беру, оларды жаналау, жаңа сандық және электронды форматтарға көшіру аса елеп ескеріле бермейтін. Бірақ соңғы жылдары сот жүйесі үлкен ауқымды процестерді басынан өткере отырып, дамудың даңғыл жолына түсті. Мұрағаттардың дерлігі қағаздық нұсқаларынан алыстап, ақырындап электронды форматқа, сандық жүйеге көшті. Бұл осы саладағы ашықтық пен қолжетімділікке жол ашты.

Соттардағы азаматтық, әкімшілік, қылмыстық істер мен материалдарды сақтау мерзімі, оларды қайта өңдеу немесе электронды нұсқаға көшіру процесі арнайы есебінде жүрді. Сот жүйелері ең алдымен өз құрылымдарын жаңа технологиядағы техникалармен жабдықтауға, соған лайықты жанартылған ғимараттарға көшті. Істерді мұрағатқа қабылдау барысында істер бойынша реквизиттерді, электронды түрде салынған құжаттарды белгілі ретпен орналастырады. Сот істері мен материалдардың өңделуі талапқа сай болмаған уақытта мұрағатқа қабылданбайды. Сот істері мен материалдары және басқа да құжаттар есеп нөмірлері бойынша жылдар бойы сақталады, ал, істер сұрату бойынша жолданған жағдайда, мұрағатта есепке алынып, уақытылы қайтарылуы қадағаланады. Қазақстан соттарының қызметіндегі мұрағатқа құжаттарды өңдеу, уақытша сақтау және тұрақты сақтау үшін құжаттарды мемлекеттік мұрағатқа беру тәртібі көрсетілген Ереженің талаптары барлық соттарда өз тәртібімен сақталады. Алақөл аудандық сотында «Сот құжаттарын қалыптастыру, іріктеу, есепке алу, уақытша сақтау және мемлекеттік мұрағат мекемелеріне тұрақты сақтауға беру тәртібі туралы» ережені зерделеу бойынша үнемі семинарлар мен жиындар өтіп тұрады. Әдеттегі және электрондық ақпарат мүмкіндіктері ұйымдардың құрылымдық бөлімшелерінің құжаттарын қабылдау, сақтау, сақталуын қамтамасыз ету, есепке алу, пайдалану және белгіленген тәртіппен реттеу ісін жүзеге асырады.

Сот істерін мұрағатқа уақытша сақтауға рәсімдеуге, қалыптастыруға, уақытылы беруге жауапты қызметкерлер, сондай-ақ, мұрағатқа жауапты қызметкерлер өз жұмысында өзінің құқықтық мәртебесі мен қызметінің ерекшеліктерін ескере отырып, осы ережелердің талаптарын қатаң басшылыққа алады. Аудандық сотта қылмыстық, азаматтық істер мен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің құжаттарын заманға сай ғылыми-техникалық өңдеу қажеттілігі де айтылды.

Э.БЕДЕЛБАЕВА,
Алақөл аудандық сотының жетекші маманы
ЖЕТИСУ ОБЛЫСЫ

ТҮЗЕУ МЕКЕМЕСІ

АБАЙ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ ДӘРІПТЕЛДІ

Қызылорда облысының Қылмыстық атқару жүйесіне қарасты ЗК-169/1 мекемесінде Абай еңбектерін жатқа айтқан сотталғандар «Балқаймақ» дүкенінің өнімдеріне ие болды.

Бұл өнімдерді алуға Қорқыт университетінің пиар менеджері Талғат Меңдібайұлы сеп болып, облыстық жастар ресурстық орталығы директорының орынбасары Тілес Оспанұлы демеушілік жасады.

10 тамыз Абай Құнанбайұлының туған күніне орай темір торға қамалғандар арасында кеменгердің еңбектерін дәріптеуге арналған байқау жарыс түрінде өткізілді.

Іс-шараға ұлы ақынның өмірбаяны мен шығармаларын жатқа білетін экстремизм және терроризм баптары бойынша сотталған азаматтар қатысты. Байқау үш кезеңнен тұрды. Бірінші кезеңде, байқауға қатысушылар ақынның өлеңдерін мәнерлеп оқыды. Бұл кезеңде сотталғандар ақынның табиғат лирикалары мен өнер-ғылымға арнаған шығармаларын нақышына келтіріп орындады.

Екінші кезеңде, Абайдың қара сөздерін оқып, мән-мағынасын ашып, ойшыл ғұламаның сөздерінен ғибратты ой түйіндеді. Ал, үшінші бөлім шарты бойынша, дана тұлғаның дара өмір жолы мен шығармашылығы жайында дайындалған сұрақтарға жауап берді.

– Бұл іс-шараның мақсаты – сотталғандарды ұлы ойшылдың шығармашылығымен және өмірбаянымен таныстыру. Абай туралы қарапайым түсінік беріп қана қоймай, оны ата-бабалар мұрасы ретінде тануға, құрметтеуге, түсінуге үйрету. Абай өлеңдері еңбекке, ғылым, өнер үйренуге, адамгершілікке тәрбиелейді. Сол себепті оның шығармалары мен қара сөздерін сотталғандардың жатқа айтуы олардың түзелуіне үлкен септігін тигізетіні анық – дейді мекеме бастығының тәрбие жөніндегі орынбасар, әділет майоры Қайрат Олжабаев.

Жарыс нәтижесінде, Абайдың өмірбаяны мен қара сөздерін жатқа айтып, қойылған сұрақтарға толық жауап берген Н есімді сотталушы 1-орынды иеленді. Талғат Меңдібай, бұл жазасын өтеушіге «Адамзаттың алтын тәжі» деген тақырыпта жазылған Мұхаммед пайғамбардың өмірбаяны жайлы кітапты сыйға берді.

Ал, қалған екінші, үшінші орын алған сотталғандарға таза табиғи заттардан жасалған «Балқаймақ» дүкен өнімдері таратылды.

Раушан НАРБЕК

ӘДЕП НОРМАСЫ

МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТ – МЕРЕЙЛІ МІНДЕТ

Мемлекеттік қызмет этикасы қызметшілердің кәсіптік қызметін орындауда онтайлы көзқарасты көрсететін адамдық қарым-қатынастардың кәсіптік тәртіп кодексінің бір түрі ретінде, сонымен қатар бұл кәсіптік мәдени-ізгілік бағытын түсіндіретін әлеуметтік-философиялық пән. Мұнда адамдар бір-бірімен қарым-қатынас жасай отырып, әр ортаға тән, біреудің жеке құндылығын сыйлайтын белгілі бір этика нормаларын сақтайды. Этика дегеніміз – тәртіпті сақтау ережелері мен жеке адамның ішкі мәдениетінің көрсеткіші. Ол қоғамда белгілі бір нормаларға сай өмір сүретін қағидалардың жалпы жиынтығы. Ал бұл нормалар адамдардың мораль және адамгершілік қасиеттерінің болуымен тығыз байланысты. Мемлекеттік қызметші үшін бұл екі есе үлкен жауапкершілік. Оның өзіне шектен тыс сенімді болуы, қызметтестеріне, бағыныштылары мен

келушілерге өктемдік көрсетіп, шыдамсыздық танытуы – үлкен қателік. Мемлекеттік қызметшінің ақиқатты айтатын шыншыл болуы – оның маңызды моральдық қасиетінің өлшемі. Ол екіжүзділікке, өтірік айтуға қарсылық таныта отырып, атағы мен мансабы үшін этика нормаларын ұмытуы әріптестері мен қарапайым халық арасындағы беделін түсіреді. Сондықтан да, кез келген мемлекеттік қызметші адамдарға қатынасындағы менмендікпен, олардың білімі мен тәжірибесін менсінбеушіліктен, өз орнын аса биік бағалаудан, қолы жеткен табысқа мастанудан, өз мүмкіндігін асыра бағалаудан аулақ болғаны жөн.

Мемлекеттік қызметшіге қажет бір қасиет – тыңдай білу. Тыңдай білу сөйлеушінің сөзін бөлмей мақұлдау ғана емес, оның ойына, сезіміне ортақтасу. Сөйлеп отырған адамға тыңдаушының бет құбылысы: бейтарап отыр ма, жалғып кетті ме, әлде қызығып, көмек-

тесуге дайындалуда ма бәрі әсер етеді. Қызметшінің жеке бас мәселесі әңгімелесушісіне қарағанда анағұрлым күрделі, қиын болса да, ол тыңдаушы ретінде өз қиындығын естен шығара тұруы тиіс. Моральдық сапа қасиеттерінің ішіндегі ең шынайысы – мемлекеттік қызметшінің беделі. Оның әрбір сөйлегені қысқа да нұсқа, сауатты құрылған сөйлемдерден тұруы тиіс. Сіз ойыңызды дұрыс құрап жеткізе алмасаңыз, қандай құнды пікір айтма дегенмен ол дұрыс қабылданбауы мүмкін.

Еліміздің ертеңі бүгінгі мемлекеттік қызметшілердің адамдық парасаты мен ар-ождан және кәсібилігіне байланысты.

О.СЕЙСЕНТАЕВ,
Қызылорда қаласының
мамандандырылған тергеу
сотының бас маманы,
сот отырысының хатшысы

БАСТАМА

Қызылорда облысы ПД-нің Есірткі қылмысына қарсы іс-қимыл басқармасының қызметкерлері құқықтық ағарту жұмыстарын ұйымдастыру мақсатында «Арай-Sunrise» лагерінде демалып жатқан жасөспірімдермен кездесу өткізді.

Кездесу аясында балалармен есірткінің зияны туралы түсіндірме жұмыстары жүргізіліп, заң талаптарына сәйкес есірткіге байланысты құқықбұзушылықтарды жасағаны үшін қандай жауапкершілік қарастырылғаны түсіндірілді. Полиция қызметкерлері оқушыларға есірткінің қаншалықты зиян екенін, тіпті адам өліміне дейін әкеліп соғатынын жеткізе білді.

Есірткімен күресушілер осы күнге дейін өткізіліп жатқан іс-шаралар, оны сатып алу көздерін анықтау ая-

сында жүргізіліп рейдтік жұмыстары туралы айтып берді. Кинологтар жарылғыш заттарды, есірткінің ор-

наласқан жерін иіс арқылы анықтайтын қызметтік иттердің жұмысымен таныстырды.

ЖАСТАР ЕСІРТКІГЕ ҚАРСЫ

Шара барысында балалар дайындаған қойылымдар мен плакаттарды ұсынып, есірткі және психотроптық заттардың зияны туралы пікірлерін білдірді. Кездесу соңында балалар

сыйлықтармен және алғыс хаттармен марапатталды.

Қызылорда облысы Полиция департаментінің баспасөз қызметі

